

ANNA GDULA
Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny
w Siedlcach

**Kuba Jałoszyński, Sławomir Zalewski,
*Organy administracji rządowej wobec zagrożeń
terrorystycznych. Służby specjalne wobec terroryzmu,*
Bielsko-Biała: Wyższa Szkoła Administracji 2009, 198 s.**

Autorzy omawianej książki starają się przybliżyć i uświadomić czytelnikowi znaczenie oraz działalność służb specjalnych wobec globalnego zagrożenia, jakim jest terroryzm. Wывód rozpoczynają od zilustrowania zjawiska terroryzmu. Przedstawili jego historię oraz przyczyny rozwoju. W tym kontekście autorzy zwracają uwagę na postawy ekstremistyczne, ich polityczne uwarunkowania i znaczenie dla omawianego zjawiska. Ukazują także sposoby walki w „wojnie asymetrycznej” prowadzonej z terroryzmem (terroryzm sytuują jako najpoważniejsze zagrożenie z kategorii asymetrycznych). Podejmują temat coraz bardziej zagrażającego ludzkości cyberterroryzmu oraz charakteryzują współczesne organizacje terrorystyczne, m.in. znajdujące się na liście Unii Europejskiej. Lista ta składa się z dwóch części. W pierwszej znajdują się organizacje terrorystyczne, natomiast w drugiej nazwiska i charakterystyka najgroźniejszych terrorystów.

Bardzo ciekawą informacją zawartą w książce jest sposób finansowania grup terrorystycznych. Fundusze pochodzą nie tylko od Osamy bin Ladena, z napadów, kradzieży, piractwa, porwań dla okupu, ale także z działalności komercyjnej i politycznej. Terroryzm, jako narzędzie walki politycznej, jest finansowany zarówno przez podmioty państwowe, jak i niepaństwowe. Niektóre państwa chętnie wspierają militarnie i finansowo organizacje terrorystyczne. Działalność taką przypisuje się np. Syrii, a także, zwłaszcza w przeszłości Libii, która jednak obecnie zdecydowanie odżegnuje się od tego typu praktyk.

Terrorystyci obierają sobie coraz to nowe cele ataku. Przestały już ich zadowalać napady na obiekty wojskowe czy polityków, więc coraz częściej kierują swoje działania wobec nieświadomej i niewinnej ludności cywilnej. Dzięki temu zyskują większą „sławę” oraz rozgłos. Jednym z najważniejszych efektów, na które liczą zamachowcy, jest nie tylko wykonanie zamierzonego zadania, ale nade wszystko możliwie szerokie, a najlepiej globalne nagłośnienie jego skutków.

W kolejnej części książki autorzy udowadniają, jak ogromne znaczenie ma funkcjonowanie służb specjalnych w państwie polskim. Od ich sprawności, skuteczności działania i profesjonalizmu w znacznej mierze zależy „odporność” państwa na zjawisko terroryzmu, a także zabezpieczenie jego interesów i zapewnienie mu bezpieczeństwa. Ukazane zostały cele, działalność i znaczenie służb specjalnych, a także różnice pomiędzy wywiadem i kontrwywiadem. Historia pokazuje, że zmienił się zakres zadań wywiadowczych i kontrwywiadowczych. Po 1990 roku służby specjalne podporządkowano cywilnym ministrom (odpowiednio UOP – MSW, a od 1991 r. WSI – MON). Praktyka pokazała, że nadzór ten jest niewystarczający. Z jednej strony, cywilne służby specjalne obarczone odpowiedzialnością za wiktanie się w politykę (tzw. sprawa Oleksego), służ-

bom wojskowym zaś zarzucano brak weryfikacji żołnierzy pełniących służbę przed 1990 rokiem. W konsekwencji, w kolejnych latach podejmowano reformy (1996, 2002, 2006), w których wyniku utworzono pięć jednostek określanych mianem służb specjalnych (ABW, AW, SKW, SWW, CBA) wyspecjalizowanych do zwalczania zagrożeń bezpieczeństwa państwa.

Aktywność oficerów służb specjalnych bardzo odbiega od zwykłej praktyki policyjnej. Zwiększa się lub zmienia w zależności od sytuacji – stany nadzwyczajne (warunki pokoju, kryzysu i wojny), a także transformacji wartości chronionych. Współdziałanie polskich służb specjalnych jest ważną kwestią w zapewnieniu bezpieczeństwa państwa. Może ono usprawnić przepływ i wykorzystanie informacji, koordynację działań operacyjnych. Czy taka praktyka jest jednak możliwa? Nie ma podmiotu, który odpowiadałby za koordynację, a same służby nie mają jasno określonych kompetencji. A może występuje w strukturach służb nadmierna biurokracja i „niepisana” konkurencja pomiędzy poszczególnymi agendami? To zaś, w efekcie, może prowadzić do pojawienia się nieszczelności systemów informacyjnych. Taka sytuacja znacznie oddala omawiane służby od możliwości zapobiegania zagrożeniom i ich zwalczania.

We współczesnym świecie pojawiają się wciąż nowe zagrożenia niemilitarne, zagrożenia dla życia, przestępczość zorganizowana oraz rozwijający się na skalę światową terroryzm. Można w związku z tym postawić pytanie: Czy postępująca integracja państw jest w stanie zapewnić bezpieczeństwo, a może poszerza strefę zagrożeń? Obecnie państwa niechętnie deklarują gotowość rozmów z terrorystami. Trudno wyobrazić sobie także inicjatywy, propozycje czy konferencje pokojowe z udziałem terrorystów. Istota tej niemożności – z punktu widzenia państwa – polega na braku równorzędnego partnera do rokowań. Terroryci zaś uważają takie działania za stratę czasu. W konsekwencji dominującym sposobem walki z terroryzmem jest zdecydowany odwet oraz skuteczne przeciwdziałanie (rozpoznawanie zagrożenia na wczesnym etapie). Służby wywiadowcze w walce z terroryzmem posługują się głównie zbieraniem informacji oraz pozyskiwaniem informatorów „powiązanych” z organizacjami terrorystycznymi, natomiast służby kontrwywiadowcze zajmują się rozpoznaniem osób, które mogą być powiązane z grupami terrorystycznymi operującymi wewnątrz państwa. Jeżeli nie będziemy wiedzieli, co planują zamachowcy, nie będziemy w stanie zapobiec jakiegokolwiek zagrożeniu. Ciekawą kwestią do zastanowienia i głębszej refleksji jest państwowa ochrona praw i wolności obywatelskich wobec terrorystycznego zagrożenia asymetrycznego. Czy w sytuacji zagrożenia państwo jest w stanie (i powinno) „zawiesić” sferę obywatelskich praw chronionych, by wzmocnić skuteczność działania służb specjalnych? Służby specjalne wykonując czynności operacyjno-rozpoznawcze, mogą korzystać (i nadal korzystają) z pomocy osób, które nie są funkcjonariuszami (dawniej taką kategorię ludzi określano mianem „tajni współpracownicy”). Pomoc takich osób przy pracy operacyjnej często przynosi widoczne efekty oraz czyni realizację zadań na rzecz bezpieczeństwa bardziej efektywną.

Autorzy książki wskazują, iż w zapobieganiu zamachom terrorystycznym niezbędna jest aktywność całego społeczeństwa, a także pomoc mass mediów. Współczesny człowiek jest coraz bardziej wrażliwy na sytuacje będące zagrożeniem dla jego życia i bezpieczeństwa. W związku z tym tak kształtuje swoje codzienne postawy i zachowania, by zwiększać bezpieczeństwo nie tylko swoje, ale także innych współobywateli.

Spółeczeństwo pokłada w służbach specjalnych nadzieję na wczesne wykrycie i udaremnienie działań zagrażających jego bezpieczeństwu. Terroryzm jest obecnie globalnym zagrożeniem. Integracja europejska niosąca ze sobą otwarcie granic sprzyja „legalnemu” wkroczeniu terrorystów na terytorium naszego kraju. Ich zamiary i działania mogą doprowadzić do destabilizacji kraju. Atak terrorystyczny odnosi się nie tylko do sfery materialnej, ale ma ogromny wpływ na psychikę człowieka. Wszelki, nawet najmniejszy akt terroru pociąga za sobą nie tylko ofiary w ludziach, ale także rodzi strach przed następnymi atakami. Każdy obywatel żyjący w suwerennym państwie, pragnie by było

ono stabilne i bezpieczne. Dlatego też, jak dowodzą Autorzy, sprawne działanie i skuteczność służb specjalnych mogą w istotnej mierze zapewnić bezpieczeństwo obywatelom naszego państwa.

Omawiana książka jest dobrym przykładem przemyślanego spojrzenia na globalnie rozprzestrzeniający się problem terroryzmu oraz działania służb specjalnych, które podejmują określone czynności w jego zwalczaniu. Autorzy opierają się w niej na aktach prawnych (ustawach, rozporządzeniach) określających cele, obszary i zakres działania służb specjalnych. Charakteryzują zagrożenie terroryzmem, czynności służb specjalnych oraz organizacje terrorystyczne, co umożliwi Czytelnikowi spojrzenie na te kwestie także z perspektywy historycznej. Rozbudowana w publikacji charakterystyka rozmaitych agend, nadaje jej niepowtarzalny charakter. Bez wątpienia omawiana książka jest przydatnym i interesującym podręcznikiem dla studentów (szczególnie tych wiążących swoją przyszłość z pracą w służbach specjalnych), ciekawym opracowaniem dla pracowników naukowo-dydaktycznych zajmujących się zawodowo zagadnieniem bezpieczeństwa, ale także zajmującą lekturą dla osób zainteresowanych tą problematyką.